

Helhetlig plan for samisk barnehage- og skoletilbud

INNHold

PLANENS FORANKRING OG RAMMEVERK	2
FORMÅL MED PLANEN	2
STRATEGIER I KOMMUNEN OPPVEKSTSEKTOR.....	3
BARNEHAGENS OG SKOLENS BETYDNING	4
FNs BARNEKONVENSJON OG BÆREKRAFTMÅL	4
1 BARNEHAGE	5
2 GRUNNSKOLE	7
3 SKOLEFRITIDSORDNINGEN (SFO)	9
4 FOREBYGGENDE HELSETJENESTER.....	10
5 TROMSØ KULTURSKOLE	12
6 PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE (PPT).....	13
7 OVERGANGER OG SAMARBEID	14

PLANENS FORANKRING OG RAMMEVERK

Helhetlig plan for samiske barnehage- og skoletilbud skal sikre at samiske barn og unge i Tromsø / Romsa får utvikle sitt språk og sin kultur i tråd med kommunens målsettinger. Planen er forankret i *Kommuneplanens samfunnsdel for 2020–2032, Strategiske oppvekstplanen 2019–2026 «Vil du være lamme?»*, *Tromsø kommunes plan for forebygging av omsorgssvikt og adferdsvansker «Trygg oppvekst»*, samt *Kvalitetsutviklingsplanen for barnehage og skole «Du og jeg og vi to – VI VIL!»*.

Planen er også forankret i rammeplanen for barnehager, samt i skolens fagplaner og den overordnede delen av både den samiske og norske læreplanen, som sammen utgjør rammeverket for opplæringen. I tillegg tar planen utgangspunkt i barns rettigheter, som beskrevet i barnekonvensjonen, ILO-konvensjonen, barnehageloven og opplæringsloven. Norge har, som følge av urfolks særlige rettigheter, en forpliktelse til å ivareta samiske barns og foreldres interesser. Dette er forankret i Grunnloven § 108, barnekonvensjonens artikkel 30, og ILO-konvensjonen.

Helhetlig plan for samisk barnehage- og skoletilbud er en handlingsplan som skisserer konkrete tiltak for å styrke og utvikle samiske barnehage- og skoletilbud. Planen gir en strategisk retning for hvordan mål og tiltak kan realiseres, basert på et solid kunnskapsgrunnlag. Planen med kunnskapsgrunnlag gir en felles forståelse av dagens situasjon, framtidige behov og muligheter. Selve kunnskapsgrunnlaget bygger på statistikk og analyser fra både nasjonale kilder og lokal kunnskap, og følger planen som et vedlegg.

FORMÅL MED PLANEN

Utvikling og styrking av samisk språk, kultur og identitet

Sikre at samiske barn og unge får muligheten til å utvikle og styrke sitt språk, sin kultur og sin identitet fra tidlig barndom og gjennom hele opplæringsløpet. Dette skal bidra til tilhørighet, en sterk samisk selvforståelse og fremme livsmestring.

Kvalitet og kontinuitet

Sikre et sammenhengende og helhetlig opplæringsløp som gir samiske barn og unge en stabil læring av god kvalitet.

Tilpasning til samiske barns behov

Sikre at barnehagetilbudet og skoletilbudet ivaretar de spesifikke behovene og kulturelle bakgrunnene til samiske barn og unge, slik at de føler seg sett og verdsatt.

Samarbeid med samiske interesser

Sikre at samiske barn, foreldre og organisasjoner aktivt inkluderes i planleggingsprosesser, slik at tilbudet blir relevant og i samsvar med samiske verdier og tradisjoner.

Langsiktig bærekraft

Sikre en bærekraftig utvikling av samisk opplæring som kan tilpasses fremtidige behov og utfordringer.

STRATEGIER I KOMMUNEN OPPVEKSTSEKTOR

Strategier jf. *Strategisk oppvekstplan 2019-2026 «Vil du være lamme?»* kjennetegnes av tidlig innsats, medvirkning med barn og unge og deres foresatte, tverrfaglig samhandling og inkludering for å unngå utenforskap.

Disse kan beskrives slik:

Tidlig innsats innebærer å identifisere og håndtere utfordringer hos barn og unge så tidlig som mulig for å forhindre at de utvikler seg til større problemer. Dette kan omfatte tidlig kartlegging og tiltak i helsestasjon, barnehage og skole, samt tidlig intervensjon fra helse- og sosialtjenester.

Medvirkning med barn, unge og deres foresatte innebærer at barn og unge, og deres foresatte har en aktiv rolle i beslutningsprosesser som angår dem, for å sikre at deres stemmer blir hørt og at tiltakene som iverksettes er tilpasset deres behov og ønsker.

Tverrfaglig samhandling innebærer samarbeid mellom ulike faggrupper og tjenester, som skole, helsevesen, barnevern og fritidstilbud, for å sikre en helhetlig tilnærming hvor alle aspekter av barnas liv blir ivaretatt.

Inkludering for å unngå utenforskap innebærer at alle barn og unge skal ha like muligheter til å delta i samfunnslivet og fellesskapet. Dette kan omfatte tilrettelegging for at barn med ulike bakgrunner og behov kan delta på lik linje med andre, og å arbeide aktivt mot diskriminering og mobbing.

TROMSØ KOMMUNES / ROMSA SUOHKAN HOVEDMÅL FOR DET SAMISKE BARNEHAGE- OG SKOLETILBUDET

Tromsø kommune skal styrke samisk språk og kultur, og utvikle fremtidige språkbærere gjennom et sammenhengende og kvalitetsrettet samisk barnehage- og skoletilbud.

I dette planverket representerer ikonet en ønsket praksis eller fremtidig tilstand, og det er plassert under hvert av tjenesteområdene. Den ønskede praksisen er formulert i presens og beskriver de ønskede egenskapene til Tromsø kommunes tjenester.

Bruken av tiltak i planverket er en sentral strategi for å operasjonalisere og realisere ønsket praksis. Tiltakene konkretiserer hvordan målsetningene skal nås, og gir klare føringer for handling. De gjør det mulig å følge opp fremdrift, evaluere innsats og justere kursen ved behov. Gjennom tydelige og målrettede tiltak brytes overordnede mål ned til praktiske aktiviteter som samlet bidrar til å oppnå ønsket utvikling.

BARNEHAGENS OG SKOLENS BETYDNING

Rammeplanen for barnehagen stiller tydelige krav til hvordan barnehager i Norge skal ivareta og synliggjøre samisk kultur og tradisjon. Alle barn skal få mulighet til å bli kjent med det samiske mangfoldet, og utvikle respekt og en følelse av fellesskap med samiske verdier og tradisjoner. Dette er en viktig del av det helhetlige dannelsesarbeidet i barnehagen. På samme måte skal alle grunnskoler i Norge gi opplæring om samer og samiske forhold. Dette kravet er forankret både i overordnet del av læreplanverket og i de ulike fagplanene. Elevene skal lære om samenes historie, deres kamp for likeverd, og de rettighetene som tilkommer dem som urfolk. Opplæringen skal også bidra til innsikt i mangfoldet og variasjonen som preger samisk kultur og samfunnsliv i dag. Gjennom å løfte frem samiske perspektiver i både barnehage og skole, styrkes barn og unges forståelse for urfolkets plass i samfunnet og viktigheten av likeverd og inkludering.

For samiske barn og unge er det essensielt at deres språk, tradisjoner og verdier ikke bare ivaretas, men også integreres i både opplæringen og daglige aktiviteter. Dette styrker deres kulturelle identitet, samtidig som det fremmer forståelse, respekt og mangfold i et inkluderende læringsmiljø. Ved å løfte samiske perspektiver som en naturlig del av hverdagen, bidrar barnehager og skoler til økt kulturell bevissthet og gjensidig respekt på tvers av samfunnsgrupper.

Stortingsmeldingen *Tid for lek og læring – bedre innhold i barnehagen* fremhever at samisk språk er en kjerne i samisk identitet og kultur. Tidlig språkopplæring styrker barn og unges språklige ferdigheter, kulturelle tilhørighet og sikrer språkets videreføring til kommende generasjoner. Opplæring om samisk kultur og historie gir en dypere forståelse av tradisjoner, verdier og levemåter, samtidig som det motvirker fordommer og diskriminering. Dette skaper et inkluderende miljø der mangfold verdsettes, og gir et helhetlig bilde av den samiske arven, både tradisjonelt og historisk.

FNs BARNEKONVENSJON OG BÆREKRAFTMÅL

Barn og unges rett til å bli hørt og medvirke er et grunnleggende prinsipp i Tromsø kommunes/Romsa suohkan arbeid. Alle barn og unge skal få reell mulighet til å uttrykke sine meninger og delta aktivt i beslutninger som påvirker deres hverdag. Dette gjelder i hele oppvekstløpet – og særlig i møte med tjenester og arenaer som former barnets liv.

Det samiske barnehage- og skoletilbudet har et særlig ansvar for å fremme demokratiske verdier ved å gi barn og unge erfaringer med medbestemmelse og deltakelse. Å bli hørt og tatt på alvor bidrar ikke bare til å oppfylle barnets rettigheter, men også til å skape et inkluderende og respektfullt læringsmiljø hvor barn og unge opplever trivsel, læring og mestring.

I tråd med *Strategisk oppvekstplan 2019–2026 "Vil du være lamme?"*, skal Tromsø kommune/Romsa suohkan vurdere barnets beste i alle beslutninger som angår barn og unge. Dette arbeidet bygger på FNs barnekonvensjon, der både barnets rett til medvirkning (artikkel 12) og prinsippet om barnets beste (artikkel 3) er sentrale føringer.

FNs bærekraftsmål er blant annet god helse, god utdanning, bærekraftige byer og samfunn.

«Vi lager bål og spiser ute – det er koselig.»

Barn i Guovssahas mánáidgárdi

1 BARNEHAGE

Alle barnehager har, i henhold til rammeplan for barnehager, et ansvar for å fremme barnas samiskspråklige kompetanse, styrke deres samiske identitet, og videreføre samiske verdier, kultur og tradisjonskunnskap, uavhengig av om det er samiske barn til stede eller ikke.

Tromsø kommune/Romsa suohkan tilbyr et samiskspråklig barnehage tilbud til barn som har rett på plass, dersom foresatte ønsker det. Dette tilbudet gir barn en unik mulighet til å utvikle og styrke sitt samiske språk i et fullverdig språkmiljø, hvor samisk kultur og tradisjoner er en integrert del av hverdagen. Gjennom daglige aktiviteter, fortellinger og lek blir barna kjent med og forankret i sin samiske identitet.

Den samiske barnehagen og basen er bemannet med kvalifisert personale med solid kompetanse i samisk språk og kultur. De ansatte legger til rette for en trygg og stimulerende språkutvikling som ivaretar barnas individuelle behov. Foresatte inkluderes som viktige samarbeidspartnere for å styrke barnas språkutvikling og kulturelle tilknytning.

I tillegg inkluderer alle barnehager i Tromsø samisk språk og kultur som en naturlig del av sitt pedagogiske tilbud. Gjennom varierte aktiviteter og læringsressurser skapes det forståelse og respekt for samisk kultur blant alle barn.

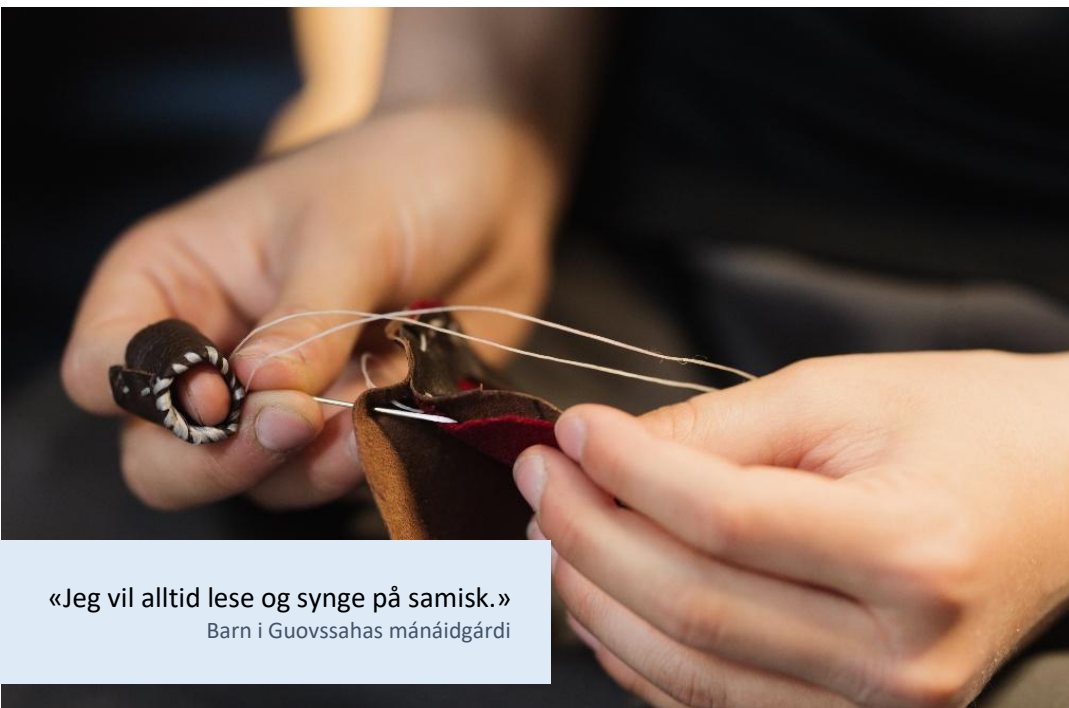
For å sikre høy kvalitet på det samiskspråklige tilbudet og øke bevisstheten om samisk kultur blant både barn og voksne, legger kommunen vekt på kompetanseheving blant ansatte. Dette bidrar til at alle barn opplever et inkluderende og rikt læringsmiljø hvor mangfold og respekt står sentralt.

1.1 SAMISK BARNEHAGE/BASE SKAL

- 1.1.1 Jobbe for å øke antall samiske barnehageplasser, hvor samisk er hovedspråket og personalet behersker samisk språk og har kunnskap om samisk kultur.
- 1.1.2 Fremme barnas samiskspråklige kompetanse ved å bruke samisk i daglige aktiviteter og kommunikasjon.
- 1.1.3 Styrke barnas samiske identitet gjennom videreformidling av samiske tradisjoner, verdier og kultur.
- 1.1.4 Søke økonomisk støtte og andre ressurser for å sikre at alle samiske barn og unge, som ønsker det, kan gå i et samiske barnehage tilbud.
- 1.1.5 Fremme samarbeid mellom ulike faggrupper og institusjoner for å sikre en helhetlig tilnærming til samisk barnehage tilbud.
- 1.1.6 Arrangere felles aktiviteter og prosjekter som involverer både samiske og ikke-samiske barn, for å fremme forståelse og respekt på tvers av kulturer.
- 1.1.7 Samarbeide med Sametinget om å rekruttere og beholde ansatte med samiskspråklig kompetanse i form av ulike stimuleringstiltak.
- 1.1.8 Sikre oppdatert informasjon rettet mot samiske foreldre i form av tekst og video på kommunens nettside, samt bidra til utforming av et informasjonshefte til helsestasjonen og barnehager.
- 1.1.9 Samarbeide med Fylkeskommunen og UiT om å markedsføre samiske barnehager / samiske barnehageavdelinger som arbeidsplass for elever og studenter. Formidle mulighetene for studiepraksis/arbeidspraksis.
- 1.1.10 Søke stipendordninger for samiskspråklige ansatte som ønsker å ta barnehagelærerutdanning.
- 1.1.11 Tilrettelegge for at ansatte kan ta videreutdanning i samisk språk.

1.2 ALLE BARNEHAGER SKAL

- 1.2.1 Integrere samiske høytider og tradisjoner i barnehagene, slik at alle barn og unge får kjennskap til og respekt for samisk kultur.
- 1.2.2 Bruke læremateriell som synliggjør samisk historie, språk og kultur.
- 1.2.3 Initiere prosjekter og aktiviteter som fremmer samisk kunst, musikk og håndverk.
- 1.2.4 Implementere opplæringsprogrammer for ansatte for å øke forståelsen og respekten for samisk kultur og mangfold.
- 1.2.5 Gi barna verktøy for å stå opp mot diskriminering og urettferdighet, samt å fremme et inkluderende og respektfullt barnehagemiljø.
- 1.2.6 Søke stipendordninger for samiskspråklige ansatte som ønsker å ta barnehagelærerutdanning.
- 1.2.7 Tilrettelegge for at ansatte kan ta videreutdanning i samisk språk.

«Jeg vil alltid lese og synge på samisk.»

Barn i Guovssahas mánáidgárdi

2 GRUNNSKOLE

Alle samiske elever har i henhold til opplæringsloven en rett til opplæring i og på samisk, uansett hvor i landet de bor og hvilken skole de går på. Opplæringsloven understreker også viktigheten av å bevare og videreføre samisk kultur og språk gjennom hele utdanningsløpet, noe som er avgjørende for å styrke samiske elevers identitet og tilhørighet.

Tromsø kommune/Romsa suohkan tilbyr et sammenhengende samiskspråklig tilbud gjennom samiske klasser fra 1. til 10. trinn, samt opplæring i samisk dersom foresatte og elev ønsker det. I samiske klasser får elevene undervisning i et fullverdig samisk språkmiljø, hvor samisk brukes som hovedspråk. Dette bidrar til å styrke elevenes språklige ferdigheter, kulturelle identitet, tilhørighet og utvikling av fremtidige språkbærere.

Lærerne i de samiske klassene har høy kompetanse i samisk språk og kultur og benytter moderne og relevante læremidler, inkludert digitale ressurser og interaktive verktøy. Gjennom tilpasset opplæring ivaretas elevenes ulike språknivåer og behov, slik at alle får en best mulig læringssituasjon. Foresatte inkluderes som viktige samarbeidspartnere for å styrke elevenes språkutvikling og kulturelle tilknytning.

Samisk kultur, historie og tradisjoner er en integrert del av opplæringen i Tromsøskolen. Alle elever i Tromsøskolen får mulighet til å lære om og utvikle respekt for samisk kultur gjennom aktiviteter og undervisningsopplegg som fremmer forståelse og inkluderer ulike perspektiver.

2.1 SAMISK SKOLE SKAL

- 2.1.1 Gi elever mulighet til å utvikle og styrke sitt samiske språk, enten det er nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk.
- 2.1.2 Jobbe for å sikre et helhetlig opplæringstilbud i og på samisk fra 1.-10. trinn.
- 2.1.3 Bygge på samisk kultur, tradisjoner og samfunnsliv, slik at elever kan utvikle sterk kulturell identitet.
- 2.1.4 Jobbe for å tilby sterke språkopplæringsmodeller som tilpasser seg elevenes språknivå og behov.
- 2.1.5 Fremme samarbeid mellom ulike faggrupper og institusjoner for å sikre et helhetlig samisk skoletilbud.
- 2.1.6 Videreutvikle tilbud innenfor rammen av en sterk språkmodell, i form av språksamlinger.
- 2.1.7 Sikre at elever får mulighet til å medvirke i utformingen av skoletilbudet.
- 2.1.8 Jobbe for å tilby minst ett «språkbud» i løpet av hvert skoleår til elever. «Språkbudene» vil arte seg som én- til to-dagers samlinger, eller reiser, hvor elevene omgis av så mye samisk språk som mulig, jf. sterk språkmodell.
- 2.1.9 Søke stipendordninger og tilrettelegge for at samiskspråklige ansatte kan ta lærerutdanning.
- 2.1.10 Tilrettelegge for at ansatte kan ta videreutdanning i samisk språk.
- 2.1.11 Tilrettelegge for en ekstra fagdag til det samiske skoletilbudet.

2.2 ALLE SKOLER SKAL

- 2.2.1 Jobbe for at samiske elever, uansett hvor de bor, har tilgang til samiske skoletilbud. Dette kan inkludere digitale løsninger for fjernundervisning og ressurser.
- 2.2.2 Integrere samiske høytider og tradisjoner i skolens planer, slik at alle elevene får kjennskap til og forståelse for samisk kultur.
- 2.2.3 Bruke og videreutvikle digital lokal kunnskapspakke for alle elever i grunnskolen, knyttet til samisk levesett, historie og kultur. Kunnskapspakken skal speile lokale samiske forhold i tråd med samisk innhold i læreplanene for de ulike fagene i gjeldende læreplan. Viktige samarbeidspartene er Sametinget og UiT.
- 2.2.4 Bruke læremateriell som synliggjør samisk historie, språk og kultur i opplæringen.
- 2.2.5 Initiere prosjekter og aktiviteter som fremmer samisk kunst, musikk og håndverk.
- 2.2.6 Implementere opplæringsprogrammer for ansatte for å øke forståelsen og anerkjennelsen for samisk kultur og mangfold.
- 2.2.7 Arrangere felles aktiviteter og prosjekter som involverer både samiske og ikke-samiske barn, for å fremme forståelse og respekt på tvers av kulturer.
- 2.2.8 Gi elever verktøy for å stå opp mot diskriminering og urettferdighet, samt fremme et inkluderende skolemiljø.
- 2.2.9 Sikre oppdatert informasjon på kommunes nettside som gjelder samisk skoletilbud i Tromsø.
- 2.2.10 Digitalisere søknadsskjema for foreldre og barn som ønsker å søke til samisk skoletilbud, for å forenkle prosessen og gjøre den mer tilgjengelig..
- 2.2.11 Søke stipendordninger og legge til rette for at samiskspråklige ansatte kan ta lærerutdanning.
- 2.2.12 Tilrettelegge for at ansatte kan ta videreutdanning i samisk språk.

3 SKOLEFRITIDSORDNINGEN (SFO)

I henhold til rammeplan for skolefritidsordningen skal SFO legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna, og gi omsorg og tilsyn. SFO skal videre legge til rette for at samiske barn kan bevare og utvikle sitt språk og sin kultur. Dette innebærer at SFO skal være tilpasset slik at alle barn, uavhengig av deres forutsetninger og behov for tilrettelegging, får gode utviklingsvilkår og blir en del av et inkluderende fellesskap.

Tromsø kommune/Romsa suohkan tilbyr et samiskspråklig SFO-tilbud der samisk språk brukes aktivt i daglige aktiviteter og kommunikasjon. Gjennom lek, læring og sosiale aktiviteter får elevene mulighet til å utvikle og styrke sitt samiske språk i en trygg og inkluderende atmosfære. Samisk kultur, tradisjoner og verdier er en integrert del av tilbudet, noe som bidrar til å styrke elevenes tilhørighet og kulturelle identitet. De ansatte i SFO har høy kompetanse i samisk språk og kultur. De legger til rette for et språkrikt miljø der samisk brukes som en naturlig del av samspillet med barna.

Elevene har tilgang til moderne og relevante læremidler på samisk, inkludert digitale ressurser og interaktive verktøy som støtter språkopplæringen og fremmer kulturforståelse. Gjennom varierte aktiviteter som spill, kunst, musikk og utflukter får barna en helhetlig og engasjerende opplevelse. Foresatte inkluderes som viktige samarbeidspartnere for å styrke elevenes språkutvikling og kulturelle tilknytning.

Alle SFO-er i Tromsø inkluderer samisk kultur og tradisjoner som en naturlig del av sitt pedagogiske tilbud. Aktivitetene fremmer forståelse og respekt for samisk kultur blant alle barn, uavhengig av bakgrunn.

3.1 SFO SKAL

- 3.1.1 Gi elever mulighet til å utvikle og styrke sitt samiske språk, enten det er nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk.
- 3.1.2 Integrere samiske høytider og tradisjoner i SFO sine planer, slik at alle elevene får kjennskap til og respekt for samisk kultur.
- 3.1.3 Tilby materiell og digitale verktøy som synliggjør samisk historie, språk og kultur.
- 3.1.4 Initiere prosjekter og aktiviteter som fremmer samisk kunst, musikk og håndverk.
- 3.1.5 Implementere opplæringsprogrammer for ansatte for å øke forståelsen og respekten for samisk kultur og mangfold.
- 3.1.6 Arrangere felles aktiviteter og prosjekter som fremmer forståelse og respekt på tvers av kulturer.
- 3.1.7 Søke stipendordninger og legge til rette for at samiskspråklige ansatte kan ta utdanning.
- 3.1.8 Tilrettelegge for at ansatte kan ta videreutdanning i samisk språk.

«Å lage bidos på skolen med klassen og heise flagget – det synliggjør min kultur, og det gjør meg glad.»

Elev ved Prestvannet skole

4 FOREBYGGENDE HELSETJENESTER

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten i Tromsø kommune/Romsa suohkan skal tilby helsefremmende og forebyggende tjenester til alle barn og unge, inkludert samiske barn og elever. I tråd med forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjenesten vektlegges et systematisk samarbeid mellom tjenestene, barnehager og skoler for å sikre en helhetlig oppfølging av barnas og elevenes helse. Helsestasjonen bidrar med oppfølging av sped- og småbarn, mens skolehelsetjenesten følger opp elever gjennom grunnskolen med helseundersøkelser, veiledning og tiltak som fremmer fysisk og psykisk helse.

I Tromsø kommune/Romsa suohkan har helsestasjon- og skolehelsetjenesten kompetanse om samisk kultur, språk og tradisjoner, noe som sikrer at helsehjelpen er relevant og tilpasset samiske barn og unges behov. Dette inkluderer forståelse for kulturelle verdier, tradisjoner og samiske perspektiver på helse og velvære, som kan være avgjørende for å bygge tillit og gi tilpasset støtte.

For å sikre at samiske barn og unge kan kommunisere på sitt morsmål, tilbyr helsestasjon- og skolehelsetjenesten helsetjenester på samisk. Dette skaper en trygg og inkluderende ramme for dialog og oppfølging, der barn og unge kan uttrykke sine behov og bekymringer uten språklige barrierer.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten samarbeider med foreldre, barnehager, skoler og andre relevante aktører for å fremme god helse og trivsel blant samiske barn og unge. Gjennom tilrettelegging for språklig og kulturell forståelse bidrar tjenesten til å styrke opplevelsen av mestring og tilhørighet i barnehage- og skolehverdagen.

Kommunen legger også vekt på kontinuerlig kompetanseheving blant helsepersonell for å opprettholde og videreutvikle forståelsen for samiske behov. Dette bidrar til å sikre likeverdige helsetjenester og ivaretagelse av rettighetene til samiske barn og unge.

4.1 HELSETJENESTEN SKAL

- 4.1.1 Ha helsesykepleier som gir råd og veiledning, vaksinerer, og foretar helseundersøkelser.
- 4.1.2 Tilpasse sine tjenester for å møte behovene til samiske barn og unge, inkludert støtte til psykisk helse, fysisk helse og sosiale forhold.
- 4.1.3 Jobbe for å ha en kulturell forståelse og respekt for samiske barn og unges bakgrunn, og kan inkludere samiske perspektiver i helseundervisningen.
- 4.1.4 Ha helsesykepleiere som har kunnskap om verdien av barns tospråklighet, og benytter kartleggingsverktøy som tar hensyn til at samiske barn ofte utvikler to eller flere språk parallelt.
- 4.1.5 Tilby hjelp med spørsmål om fysisk, psykisk og seksuell helse ved helsestasjon for ungdom (HFU) på Tvibit.
- 4.1.6 Samarbeide med utdanningsinstitusjoner som tilbyr samisk språkopplæring for å rekruttere nyutdannede helsearbeidere med samisk språkkompetanse.
- 4.1.7 Etablere og bruke samiske tolketjenester for å sikre at samiske barn og unge får helsetjenester på sitt morsmål når direkte språkkunnskap ikke er tilgjengelig.
- 4.1.8 Utvikle helsetilbud som er tilpasset samiske barn og unge kulturelle bakgrunn og behov, inkludert mental helse og identitetsutvikling.
- 4.1.9 Utarbeide informasjonsmateriell om helse på samisk språk for å gjøre det lettere for samiske barn og unge å forstå og bruke helsetjenestene.
- 4.1.10 Sikre at ansatte får tilgang til opplæring i samisk kultur og språk for å styrke kommunikasjon, kulturforståelse og inkludering. Dette kan gjøres gjennom fagdager, kurs og erfaringsdeling med samiske fagpersoner.
- 4.1.11 Tilrettelegge for at ansatte kan ta videreutdanning i samisk språk.

«Jeg liker å være sammen med andre samiske barn, snakke samisk og høre noen andre snakke og synge på samisk.»

Barn i Guovssahas mánáidgárdi

«Jeg ser på samiske serier og filmer, og har venner som snakker samisk. Jeg liker også å høre på samisk musikk.»

Elev ved Grønnåsen skole

«Jeg trives best når det er variasjon i undervisningen – da blir det mer interessant og lettere å følge med.»

Elev ved Grønnåsen skole

«Jeg har bare samisk som et fag, men skulle ønske det var mer.»

Elev i ungdomskolen

5 TROMSØ KULTURSKOLE

Tromsø kommune/Romsa suohkan skal, i tråd med opplæringsloven, tilby kulturskole for barn og unge. Tilbudet skal være organisert i tilknytning til både skolen og det øvrige kulturlivet. Kulturskolen skal legge til rette for at elevene får delta i varierte aktiviteter der de kan lære, oppleve, skape og formidle kunstneriske og kulturelle uttrykk. Kommunedelplan for kultur 2024–2032 bidrar inn i dette arbeidet gjennom tre hovedmål:

1. Å styrke den kulturelle infrastrukturen
2. Å øke deltakelse og mangfold i kulturlivet
3. Å utvikle et attraktivt og relevant kultursentrum i den arktiske regionen

I Tromsø kommune/Romsa suohkan tilbyr kulturskolen et opplæringstilbud for barn og unge, med fokus på å styrke og bevare samisk språk, kultur og tradisjoner. Gjennom et bredt spekter av kunstneriske og kulturelle aktiviteter får elevene mulighet til å utforske og utvikle sine talenter i et miljø som ivaretar og fremmer deres samiske identitet.

Gjennom samiske kulturfag tar kulturskolen et særlig ansvar for aktiviteter og opplæring som bygger på samisk språk, kultur og tradisjonskunnskap. Disse tilbudene rettes mot den samiske befolkningen spesielt, og også mot befolkningen generelt

Undervisningen i det samiske tilbudet har fokus på at språk er en viktig bærebjelke, og lærerne har høy kompetanse om viktigheten av samisk språk, kultur og kunst. Moderne metoder og relevante læremidler, inkludert digitale ressurser, benyttes for å gjøre undervisningen engasjerende og tilgjengelig for alle elever.

Kulturskolen samarbeider tett med lokale samiske kunstnere, organisasjoner og kulturformidlere for å sikre autentiske læringsopplevelser.

Kulturskolen inkluderer også samisk kultur og tradisjoner i kulturskolens øvrige aktiviteter for å fremme forståelse og respekt for det samiske som en viktig del av det kulturelle mangfoldet.

5.1 KULTURSKOLEN SKAL

- 5.1.1 Jobbe for å tilby et samisk kulturskoletilbud som fremmer samisk kultur og språk, dette kan inkludere undervisning i tradisjonelle samiske kunstformer som duodji og joik.
- 5.1.2 Jobbe for å utrede og utvikle undervisningstilbud i samarbeid med det samiske miljøet, og legge til rette for reel medvirkning fra brukere.
- 5.1.3 Jobbe for å sikre bærekraftig opplæring i den samiske kulturen ved å ha tilgjengelige lærekrefter med forankring i den tradisjonelle samiske kulturen, og sikre at hvert fagområde har kompetanse i samisk språk og kultur.
- 5.1.4 Utarbeide informasjonsmateriell om kulturskolen sitt tilbud på samisk språk.
- 5.1.5 Jobbe for å integrere samiske tilbud og aktiviteter i kulturskolens breddetilbud- og kjerneprogram.
- 5.1.6 Jobbe for å styrke samarbeidet mellom lokale aktører, barnehager, grunnskoler og lokale samiske kunstnere. Gjennom samiske kulturfag tar kulturskolen et særlig ansvar for aktiviteter og opplæring som bygger på samisk språk, kultur og tradisjonskunnskap. Disse tilbudene rettes mot den samiske befolkningen spesielt, og også mot befolkningen generelt.
- 5.1.7 Legge til rette for at ansatte i kulturskolen kan øke sin forståelse for samisk språk, kunst og kultur.
- 5.1.8 Sikre at brukerråd/FAU er en arena for å drøfte samiske perspektiver.
- 5.1.9 Tilrettelegge for at ansatte kan ta videreutdanning i samisk språk.

6 PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE (PPT)

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i Tromsø kommune/Romsa suohkan tilbyr råd og veiledning til elever, foresatte, barnehager og skoler for å sikre at alle barn og unge får et best mulig læringsutbytte. PPT bistår med å identifisere og tilrettelegge for barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp og andre tilpasninger. Tjenesten utfører sakkyndige vurderinger, gir råd om pedagogiske tiltak, og samarbeider tett med barnehager og skoler for å fremme et inkluderende læringsmiljø. Dette er forankret i barnehageloven og i opplæringsloven.

I Tromsø kommune/Romsa suohkan har Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) omfattende kunnskap om samisk kultur, språk og tradisjoner. Denne kompetansen er avgjørende for å kunne gi samiske barn og unge relevant pedagogisk og psykologisk støtte som er tilpasset deres kulturelle bakgrunn, behov og forutsetninger.

PPT legger vekt på å utvikle og tilpasse tjenestetilbudet med utgangspunkt i det enkelte barns helhetlige situasjon. Gjennom en kultur- og språkbevisst tilnærming sikrer tjenesten at samiske barn og unge får nødvendig støtte til læring og utvikling, samtidig som deres språklige og kulturelle identitet styrkes.

For å sikre at samiske barn og unge kan uttrykke seg fritt og forståelig i dialogen med PPT, tilbys tjenestene på samisk språk. De ansatte samarbeider tett med foresatte, skoler, barnehager og andre relevante aktører for å utforme tiltak som ivaretar barnas behov. PPT får også veiledning fra Samisk spesialpedagogisk støttesenter SEAD

PPT jobber også med kompetanseheving og deling av kunnskap om samisk språk og kultur med andre tjenester og institusjoner. Dette bidrar til å styrke hele kommunens evne til å møte behovene til samiske barn og unge på en helhetlig måte.

6.1 PPT SKAL

- 6.1.1 Tilrettelegge for at ansatte får opplæring i samisk kultur, språk og tradisjoner.
- 6.1.2 Jobbe for å utvikle tjenesten slik at den er tilpasset samiske barns kulturelle bakgrunn og behov, blant annet benytter kartleggingsverktøy som tar hensyn til tospråklighet og kulturelle praksiser.
- 6.1.3 Jobbe for at samiske barn og elever har tilgang til tjenester på sitt eget språk, inkludert tolketjenester ved behov.
- 6.1.4 Sikre/innhente informasjonsmateriell og ressurser på samisk.
- 6.1.5 Aktivt involvere samiske foreldre og foresatte i utformingen og evalueringen av tjenestene.
- 6.1.6 Fremme samarbeid mellom PPT, skoler, barnehager, helsevesen og andre relevante aktører for å sikre en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og trivsel.
- 6.1.7 Utarbeide individuelle planer som tar hensyn til hvert barns unike behov og bakgrunn.
- 6.1.8 Implementere tiltak for tidlig identifisering og støtte til samiske barn som viser tegn på utfordringer.
- 6.1.9 Tilby psykososial støtte og veiledning til samiske barn og deres familier for å fremme trivsel og forebygge psykiske helseproblemer.
- 6.1.10 Evaluere og justere tjenestene basert på tilbakemeldinger fra samiske barn, foreldre og andre interessenter.
- 6.1.11 Tilrettelegge for at ansatte kan ta videreutdanning i samisk språk.

7 OVERGANGER OG SAMARBEID

En god overgang fra barnehage til skole forutsetter et nært samarbeid mellom foresatte, barnehage og skole, der alle parter jobber sammen for barnets beste. For samiske barn krever denne overgangen spesiell oppmerksomhet for å sikre at barnets kulturelle og språklige bakgrunn blir ivaretatt.

Ifølge regjeringens veileder "Fra eldst til yngst" er det avgjørende å skape en sammenheng mellom barnehage og skole som bygger på samisk språk og kultur. Dette innebærer at barnehage, skole og SFO må samarbeide tett for å legge til rette for en trygg og god overgang. Samisk språk og kultur skal være en naturlig del av planleggingen og gjennomføringen av overgangen slik at barna opplever kontinuitet og trygghet i sitt opplæringsløp. Foreldres rolle i overgangen fra barnehage til skole er avgjørende for å sikre en god start for barnet.

Tromsø kommune/Romsa suohkan har etablert klare retningslinjer for overganger og sammenhenger i opplæringsløpet gjennom "Plan for overgang og sammenheng mellom barnehage, skole og skolefritidsordning (SFO)." I tillegg støtter kommunens veiledere for barnehage/skole-hjem samarbeid arbeidet med å øke kvaliteten i samarbeidet. Disse veilederne avklarer forventninger og roller mellom barnehage, skole og hjem, og sikrer at alle samarbeider til barnets beste.

I Tromsø kommune/Romsa suohkan opplever alle samiske barn en sømløs og trygg overgang mellom barnehage, skole og SFO, samt overgang mellom barneskolen og ungdomsskolen. Hvert enkelt barn får en positiv start på nye læringsmiljøer, samtidig som deres samiske språk, kultur og identitet ivaretas.

De ansatte i barnehage, skole og SFO har inngående kjennskap til hverandres arbeidsområder og samarbeider tett for å sikre barnets beste. De deler informasjon og erfaringer som sikrer kontinuitet i barnets læring og trivsel. Foresatte inkluderes som viktige samarbeidspartnere for å styrke elevenes språkutvikling og kulturelle tilknytning.

7.1 BARNEHAGE, SKOLE OG SKOLEFRITIDSORDNINGEN (SFO) SKAL

- 7.1.1 Sikre gode overganger mellom barnehage, skole og SFO, og de ulike trinnene i skolen i tråd med overgangsplanen.
- 7.1.2 Sikre at foresatte får mulighet til å medvirke og påvirke hverdagen i barnehagen, skolen og SFO.
- 7.1.3 Ivareta og følger opp tiltak jf. veileder barnehage-hjem samarbeidet.
- 7.1.4 Ivareta og følger opp tiltak jf. veileder for skole-hjem samarbeidet.
- 7.1.5 Øke kompetansen om likheter og forskjeller mellom de norske læreplanene og læreplanene som gjelder for samiske elever, slik at forventninger til læringsmål er tydelig avklart.

«Jeg liker å være sammen med andre samiske barn, snakke samisk og høre noen andre snakke og synge på samisk.»

Barn i Guovssahas mánáidgárdi

